

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 2 / 2017

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 16, številka 2 / 2017
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.
Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>
Izdaja: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Odgovorni in tehnični urednik: Marino Kačič
Uredniški odbor / sodelavci: Brane But, Matjaž Mihelčič, Metka Pavšič, Jure Srebrovič, Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====
Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Domov Uredništvo Naročite brezplačen Rikoss

=====

KAZALO

UVODNIK: 8. zahvalni dan slepih in slabovidnih Slovenije

Marinka Drinovec

AVTOPORTRET: Ivan Kastelic

Avtoportret moje slepote

POPOTNIŠKI UTRINKI: Anglija ni samo London, kraljeva družina in pitje popoldanskega čaja

Aleksandra Surla

INTEGRACIJA: Kulturno-prosvetno in športno rekreativno društvo slepih in slabovidnih Karel Jeraj že 60 let sledi enakim ciljem – organiziranju prilagojenih dejavnosti za ljudi z okvaro vida

Slavica Bukovec Zupanič

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Evropska kartica ugodnosti za invalide

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Dve človeški ušesi omogočata vzporedno komunikacijo: eno z računalnikom, drugo s sogovornikom

Marino Kačič

PAMETNI TELEFONI: Uporaba Bluetooth tipkovnice v povezavi z iPhone-om

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Vrinimo vrstico pred tabelo, Aplikacije za brezplačno klicanje

Brane But

OGLASNA DESKA: Vid pri športu

Robert Andrasec

NOVIČKE: Izšel je Windows 10 Creators update, novi Android 8 O, Tapin radio dobil prevod v slovenščino, možnost izboljšanja kakovosti klicev v Skypu

Jure Srebrovič

UVODNIK: 8. zahvalni dan slepih in slabovidnih Slovenije

Avtor: Marinka Drinovec

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Zahvalni dan slepih in slabovidnih Slovenije je že osem let najbolj množično letno srečanje slepih in slabovidnih. Zbere se nas okoli 300 iz vse Slovenije, letos nas je bilo kar 340.

Vzniknil je iz civilne pobude ob 90-letnici naše Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije leta 2010. Menili smo, da jubileja ne more biti brez javne zahvale. Takrat smo se z zahvalno mašo skupno zahvalili ustanoviteljem zveze, nekdanjim in sedanjim sodelavcem, spremljevalcem in podpornikom, ki nam pomagajo premagovati izgubo vida. Že naslednje leto smo zahvalni maši dodali kulturni program, v njem slepi in slabovidni s pesmijo in besedo pokažemo svoje talente.

Leta 2015 smo kulturni program obogatili z razstavo likovnih in literarnih del naših ustvarjalcev. Tako je začetna javna zahvala prerasla v Zahvalni dan slepih in slabovidnih Slovenije.

Kolikor nam je znano, nobena invalidska organizacija ne pripravlja zahvalnega dneva, slepi in slabovidni pa tako cenimo svoje sodelavce, spremljevalce in dobrotnike, da jim izkažemo hvaležnost tudi tako, da jim posvetimo en dan v letu.

Zahvalni dan vsako leto pripravimo v drugem kraju. Organizacijska dela opravimo prostovoljci. Udeleženci smo verni in neverni, vedno iz vseh medobčinskih društev. Na začetku nas je nekoliko podprla Zveza, nato medobčinska društva, kjer smo praznovali. Po sedmih letih se nam je zdelo, da je dozorel čas, da matična organizacija posvoji ta praznik, ga načrtuje kot naš poseben dogodek. Upali smo, da bo upoštevala velik odziv članov, ki so ta praznik vzeli za svojega in postaja tradicionalen. Upravni odbor je jeseni leta 2016 zavrnil umestitev dogodka v program Zveze za leto 2017 in naprej, češ da mora organizacija ostati versko in politično neopredeljena.

Naj spomnim, da so na primer policisti, vojaki in pravniki še bolj zavezani k nepristranskosti, a njihova združenja vseeno vsako leto organizirajo svojo sveto mašo. Želimo si, da bi ZDSSS sprejela pod svojo streho zahvalni dan, ki povezuje člane vseh medobčinskih društev, slepih in slabovidnih. Nadaljujemo torej s civilno pobudo.

Letošnji cilj so bile Brezje, osrednje slovensko narodno svetišče. V zgoščenem dogajanju na Brezjah smo si ustaljeni termin – tik pred tednom slepih Slovenije – že lani poletni enako težko zagotovili glavnega maševalca. Organizatoriki amaterki sva čutili veliko odgovornost do svetišča, slepih in slabovidnih, gostov in javnosti. Odločili

sva se, da tokrat ne bo kulturnega programa, v katerem nastopajo posamezniki ali skupinice, temveč da pridemo k Mariji Pomagaj kot složna družina. Prijatelji, profesionalni glasbeniki, so nam obljubili sodelovanje, ko smo jim predstavili naš prostovoljni projekt. K sreči smo gostovali že v vseh škofijah in naš zahvalni dan poznajo vsi škofje. Tako je Slovenska škofovska konferenca ustregla naši prošnji in podprla naše praznovanje. Podprlo ga je tudi Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Kranj. Tako smo z lažjim srcem pošiljali vabila in čakali odziv, saj je bila skromna pogostitev zagotovljena. Odziv je spet presegel pričakovanja, dobili smo 340 prijav.

Težko je ubesediti, kaj se je dogajalo 27. maja na Brezjah. Kaj smo čutili, ko smo prišli pred baziliko in se veselo pozdravljali v vseh narečjih? Lahko opišem le svoje doživljanje in upam, da so podobno občutili tudi drugi. Zadihala sem s polnimi pljuči in bila srečna, da slepi zmoremo stopiti skupaj, povabiti in pokazati dobre ljudi, ki so z nami. In se zavedati, da je z nami še mnogo več ljudi, ki so živi v naših srcih.

Prevzela me je ta Slovenija, ki se je združila v hvaležnosti. Prevzelo me je, da smo pri tem aktivni mi, slepi in slabovidni. Znamo pokazati, da najbolj cenimo tisto, česar se ne da kupiti: prijateljstvo, sodelovanje in vzajemnost. Pridemo od blizu in daleč, da skupaj praznujemo to, kar nam je bistveno in sveto.

V cerkvi je bilo posebno vzdušje. Spoštovanje do prostora, kjer se je zgodilo toliko milosti. Spoštovanje drug do drugega in veselje, da lahko damo svoj glas v hvalnico. Zahvalno mašo je daroval ljubljanski nadškof metropolit in predsednik Slovenske škofovske konference msgr. Stanislav Zore, ob somaševanju štirih duhovnikov. S pridigo nas je toplo nagovoril in spodbujal. Pri branju beril, prošenj in drugem sooblikovanju maše je sodeloval član iz vsakega društva.

Glasbeni del so oplemenitili sopranistka Francka Šenk, basist France Tušek in organist prof. Tone Potočnik. Za morebitno prvo pomoč so skrbeli trije malteški vitezi. Pozdravil nas je predsednik Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Kranj, navzoča sta bila tudi župan Radovljice in novi predsednik Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Izkazali so se dijaki Srednje gostinske in turistične šole Radovljica, ki so pripravili prijetno pogostitev. Presenetil pa nas je tudi odziv televizije, radia in časopisov.

[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Ivan Kastelic

Avtoportret moje slepote, Foto: Jernej Kastelic

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Prva očala sem dobil s šestimi leti, v vrtcu (1958). Z njihovo dioptrijo minus 12 je postal svet okrog mene vrtoglavo poln vseh mogočih zanimivih, živopisnih podrobnosti. Očala, že na videz proteza, so bila samo začetek. Z dioptrijo sva rasla vštric. Preživela sva razbite leče in polomljene okvirje, otiske za uhljema in na korenu nosu. V soseščini in v šoli so se rogali Očalinko, puljski Italijančki pa so rekli quattrocchi (štiriočesnik). Od prvega razreda dalje je bilo treba stopiti k tabli iz klopi v prvi vrsti. Samo tako sem lahko prepisal v zvezek tisto, kar je pisalo s kredo. Zaradi številnih omejitev v prid varnosti očal, predvsem gibanja, sem ostajal ob strani, zaseden in neroden. Tovrstna zaznamovanost je očitno

nakazovala, da bom lahka tarča. V (pubertetniškem) 7. razredu mi je pri telovadbi dvakrat iz gneče soigralcev priletela v očala nogometna žoga. Sedmošolci iz paralelke so me kmalu po tem stisnili v svoj krog, kar med odmorom, na šolskem travniku. Nesojenega rablja sem presenetil z nekaj krepkimi po obrazu. Ritensko se je umaknil, s strahom v očeh. Odtlej je bil mir vsaj pred fizičnim nasiljem. Po osemletki sem sledil sošolcem na pomorsko šolo Piran. V tistem šolskem letu se mi je »pridružila« še ena dioptrija. Z vsaj enkrattedenskim celonočnim izrisovanjem načrtov za različne sestavne dele strojev sem dosegel minus 19. Hkrati se je pokazalo, da na omenjeni šoli ne bo nič pravega zame. Tako sem se, kot repetent, vpisal v Prvo slovensko gimnazijo Piran. Čas je pokazal, da za nekdanjega pomorščaka niti nisem tako grozovit, kot so se bali v šoli. Zaradi visoke dioptrije in ogrožene mrežnice sem bil oproščen telesne vzgoje. Profesor me je gledal malce zviška, do trenutka, ko sem mu v spirometer napihal skoraj 11 litrov. Bil sem pač basist v zboru in veliko sem se potapljal na dih. Nervozo je kazal tudi pri obrambni vzgoji. Pred streljanjem za oceno z vojaško puško, razvpito tandžaro, mi je celo predlagal, naj poskusim z dodatnimi očali: »...pa da vidiš metu malo bolje!« ... kar s svojimi zguncanimi špegli sem si pristreljal prehodno oceno.

Nekaj sošolcev z gimnazije nas je honorarno pomagalo poročati s terena učitelju filozofije, dopisniku za Delo z Obale. Zato se mi je, po maturi (1973.) zdel študij novinarstva na FSPN (danes FDV) povsem samoumevna izbira. Tam je prof. Toš slabovidnim študentom zagotovil skripta formata A4, kjer so bile nepomanjšane črke. Sem si pa v plavalnem bazenu, pri telesni vzgoji za študente, prvič poškodoval mrežnico. Prenapeta in stanjšana retina se je natrgala. Kljub zaustavitvi krvavitve sem moral opustiti uporabo motečih kontaktnih leč, čeprav so bile neverjetno

izboljšale moj vid. Dotlej običajno dioptrijo minus 20 so mi »sklatile« na minus 15. Nenadoma sem lahko celo zelo tekoče bral na glas. Dotlej to ni bilo prav samoumevno. Med študijem sem spoznal svojo bodočo ženo in sklenil živeti v Posavju.

Jeseni 1978 sem prijavil diplomsko nalogo z naslovom: »Elaborat za ustanovitev INDOK (informacijsko dokumentacijskega) centra skupščine občine Krško« in jo obranil v roku. Izvršni svet tamkajšnje občinske skupščine mi je namreč ponudil službo v omenjenem centru. Od Radia Koper, Capo d'Istria, so celo odkupili mojo štipendijo. Med ustanavljanjem svojega delovnega mesta se mi je posvetilo, da bodo INDOK centri predvsem dodaten, krepko odvečen balast v množici služb, ki so oskrbovale z informacijami ešalone delegatov v poplavi samoupravnih organov. Samozaščitno sem ustanovil skromno, ciklostirano informacijo, INDOK bilten skupščine občine Krško. Prva številka: dva lista popisa vseh napovedanih sestankov, posvetov in dogovarjanj, namenjenih samoupravljavcem. Bilten je privzdignil nekaj obrvi. Z leti sem ga postopoma razvil, najprej v glasilo Naš glas, štirinajstdnevnik Skupščine občine Krško. Pred ukinitvijo, po 17 letih, je to bil že Naš glas, tednik za Posavje in okolico. Nov družbeni in politični ustroj ob osamosvojitvi je povzročil, da sem moral nadomestiti dotedanje sodelavce s skupino neizkušenih maturantov in jih usposobiti. Kot uredniku in novinarju mi ni bilo lahko nobeno izmed 17 let takšne kariere. Zadnja tri pa so bila pravi vzor samotrpničenja in prekarnosti. Oddelal sem jih brez enega prostega dneva ob praznikih ali vikendih in s po devetimi dnevi dopusta letno. Vsak vikend sem doma ob računalniku in med ljudmi na terenu naredil po tri nočno-dnevne šihte. Računalnika sem se lotil kmalu. Iz nuje in prostovoljno. Moral sem pospešiti proces priprave. Naš časopis je bil ob svinčenem globokem tisku star že v trenutku, ko so ga vstavljali v tiskarski stroj. Torej, računalnik in diskete! Jasno je bilo, da ob nenehnem gledanju v zaslon z razdalje 7 do 15 centimetrov trpijo moje oči. Od dlje ni šlo. Čutil sem tudi slabšanje vida, a moral sem upravičiti in obdržati svoje delovno mesto. Imel sem vrsto kreditov, družino in lustracijsko nezaposleno ženo. Kupček je podrl eden solastnikov našega podjetja z nepreklicno predvolilno zahtevo, da naj odstopim od dotedanje nevtralne držbe časopisa. V trenutku pa, ko so lokalni politiki sklenili, da jim Naš glas ni dovolj prijazen, so ga finančno onemogočili. Lahko sem samo še zaključil celotno zgodbo. S sodelavci smo se razšli. Omenjena ekipa na oblasti je izgubila prve naslednje volitve, srenja pa časopis. Ostanke časopisovega slovesa in njegovih kadrov, skupaj z znanjem (know-how), je s pridom pobrala lokalna konkurenca. Kot edina celostno zaključena »serija« periodičnih publikacij je Naš glas doživel, da so vse številke spravili v elektronsko obliko. Dosegljiv je na portalih Narodne in univerzitetne knjižnice. Še danes pa občasno srečam katerega svojih nekdanjih mladih novinarjev. Dopovedujejo mi, kako še vedno lahko živijo od tistega, kar so se naučili pri meni.

V dotedanjih 17 letih dela kot novinar in urednik, kot vodja ekipe in organizator delovnega procesa, pa oblikovalec in še vse drugo, kar je bilo treba, sem delal nezmerno veliko in intenzivno. Zato mi je sprememba, čeprav nekoliko vsiljena, prinesla pravo olajšanje. Bil sem zgaran, skoraj slep, zadnje leto sem si čedalje redkeje upal šofirati.

Zase sem našel službo kustosa pedagoga v muzeju. Avto in šofiranje je prevzela žena. Presedlal sem na avtobus in na pustolovščino, imenovano »moje nevarno

pešačenje v službo, do avtobusa, potem pa še slab kilometer po kaotičnih brežiških pločnikih, do gradu.« Žena je dokaj redno prejela strašljiva poročila sodelavcev o nevarnostih moje jutranje hoje po zelo prometni cesti, do avtobusa. Prigod in nezdod zaradi moje hude slabovidnosti ni nikoli zmanjkalo. Po muzeju sem na arkadnem hodniku občasno prezrl odprta vrata iz centimeter debelega stekla. V takem primeru sem vsevprekboleče treščil vanje s celotnim telesom, da je zadonelo, kakor gong. Tu in tam sem nehote prezrl marsikoga in marsikaj. Tako sem neko popoldne zgrešil ročnik v domači hiši in zgrmel z zgornjega na spodnji podest. Takratna poškodba hrbtenice se je kmalu razvila v pritisk izrastka na hrbtenjačo, v spinalnem kanalu. Svoje je prispeval, jutro po padcu, še en padec preko kamna, nove šefove ovire ob vhodu v grad. Za menoj je že druga operacija podrezovanja znotraj vretenc.

Z vidom je šlo navzdol. Znanci so se navadili, da se mi morajo oglasiti in predstaviti ob srečanju. Vmes sem imel operacijo katarakte. Izboljšanje je bilo čudovito, žal pa je bilo ob nerazumevajočem delovnem okolju bolj začasno. Nadrejeni mi je odstopal čedalje več nalog. Retina je na lepem hinavsko poblisknila in se potuhnila, da pregled ozadja ni pokazal ničesar. Ni odpustila tako intenzivnega gledanja v drobne črke različnih rubrik na računalniškem zaslonu. Na odstopljeni mrežnici je dr. Lumi uspešno opravil vitrektomijo. Žal se obremenitve v službi niso bistveno zmanjšale in moj vid je, malce tudi po nesrečnem naključju, ugasnil. Naučil sem se narekovati vsa potrebna besedila svoji osebni asistentki in hkrati obdržati nadzor nad celovitostjo vsebine v nastajanju. Učne ure za šolarje sem pripravljaj ob pomoči omenjene asistentke in sodelavcev iz restavratorske delavnice. Izvajal sem jih ob foto panojih in pripravljenih eksponatih. Pripovedoval ali predaval sem po spominu. Za skupine odraslih obiskovalcev sem izbral uporaben uvodni pristop. Zbranim sem predstavil osnovno informacijo o zgodovini brežiškega gradu in o muzejskih zbirkah. Na koncu predstavitve sem iz zadnjega žepa potegnil belo palico in jo raztegnil. Spregovoril sem o svoji slepoti. Zagotovil sem, da med ogledom zbirk ne bodo prikrajšani za nič. Lahko pa, da bom med pripovedjo, zaradi kovanja z roko, sem in tja zgrešil smer ogleda. Če to opazijo, bo pomoč dobrodošla. Šolarji prve triade so vso pot prežali na mojo morebitno napako. Mlajši so namreč običajno gledali na slepoto z nekaj nelagodja, celo strahu. Po svojem srečanju v živo ...»z Ivanom, ki je slep, ampak kul, pa še zabaven« so zapuščali naš muzej pomirjeni. Prijel se me je sloves nekakšnega didaktičnega pripomočka. Če sem krenil v napačno smer med pojasnjevanjem fresk v viteški dvorani skupini odraslih, se je vedno našla prijazna roka, praviloma ženska. Diskretno, a odločno je dama pristopila, me prijela za dlan in popravila smer pohoda. Bil sem hvaležen in vesel. Telesen dotik je osebi z okvaro vida pomemben vir informacij. Ponujena roka mi je lahko nehote povedala nekaj vsaj o tisti eni osebi iz celotne skupine obiskovalcev. Med dobro uro hoje in postopanja skozi muzej slepec zmora razbrati posamezne, običajno nehotene utripe prstnih blazinic, mišic na roki ali v zapestju, dihanje, način korakanja, gibljivost celotnega telesa, dobro voljo, morebitno sitno naveličanost, ponotranji vonj parfuma in celo svežega znoja pri bitju ob sebi. Teh rok sem se spoštljivo veselil. V meni so pustile neizrekljiv, a prijazen in pomemben odtis. Vseeno ne bom nikoli pozabil roke vseh rok. Med razmišljanjem, kako naj pridem preko krožišča pred brežiško obvoznico, se mi je približal človek z rahlo južnjaškim naglasom. Po otipu obleke sodeč gradbinec. Ponudil mi je svojo pomoč in sprejel sem njegovo neverjetno negovano roko. Požrtvovalno je odložil nakup malice in me skrbno pospremil do mojega, ne prav bližnjega cilja. Kot bi vedel, da so krožišča za slepe in slabovidne osovražena, skoraj smrtno nevarna past.

Težave z očmi in s premiki v službo ali domov, so se, zaradi nezmerne obilice dela, kar nizale. Ob nenadni sveži, boleči poškodbi roženice in po še eni neumestni pripombi nadrejenega sem sklenil, da je dovolj in da se bom upokojil. Šefovo delo sem prepustil šefu. Odšel sem, ponosen na obe svoji karieri, novinarsko – uredniško in muzealsko.

Že osmo leto sem upokojenec in občasno v napoto po hiši. Sitnarim. Delam za slepe in slabovidne intelektualce, zbiram znanje s poslušanjem radijskih govornih oddaj in knjig Minke Skaberne, pišem za potrebe domačega kulturnega društva, za Zvezine časopise, pa še kar tako, za možganske vijuge. Nimam ravnotežja, zaradi okvarjene in prepozno operirane spinoze. Hodim oprt na pohodniško belo palico. Žal mi je zdravja, vrženega proč zaradi nerazumno in nepotrebno sila neprijaznih delovnih okoliščin v obeh službah in zaradi nesmiselne človeške sebičnosti ter žlehtnobe. Včasih se prepiram z računalnikom. Edini je, ki mi ne zajezika nazaj. Ampak, pravkar je bil skoraj mesec dni v okvari. Da ni problema uredil sin, bi bil jaz začel tavati po hiši, sesajoč palec. Kuham, razmetavam in ustvarjam svinjak na štedilniku ali okrog njega, a družino včasih tudi nahranim. Priložnostno razbijem kakšno posodo in kar je še razbitljivega. Če mi dovolijo, pospravim kaj malega po hiši. Z urico vsakdanje jutranje telovadbe ohranjam minimum telesne pripravljenosti. Časa nikoli dovolj za upokojenca!

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Anglija ni samo London, kraljeva družina in pitje popoldanskega čaja

Avtorica: Aleksandra Surla

Urejanje rubrike in lektoriranje: Metka Pavšič

Pošlji komentar

Ko govorimo o Angliji, najprej pomislimo na London – na večmilijonsko mesto, v katerem vrvi noč in dan, na mesto z najstarejšo podzemno železnico, o kateri se je govorilo že v tridesetih letih devetnajstega stoletja, dokončno pa je začela obratovati 10. januarja 1863 in velja za najstarejšo podzemno železnico na svetu. Pomislimo tudi na mesto s 6 mednarodnimi letališči, iz katerih vzletajo letala na 14 domačih in 396 tujih letališč. Pomislimo na kraljevo družino, na Westminster, na reko Temzo in na angleški popoldanski čaj.

Kadar pomislimo na angleško podeželje, pa nas večina pomisli na pocukrane romane iz viktorijanskih časov ali na televizijske nanizanke o umorih iz angleškega podeželja. No, na nekaj podobnega sem pomislila tudi sama, ko sem pred časom sedla na vlak, ki me je z letališča London Stansted odpeljal proti Codsallu, običajni angleški vasici, katere izvor sega vse tja do 14. stoletja. Vendar pa sem kmalu prišla do spoznanja, da je Anglija vse več kot London ter da se v okoliških mestih in na podeželju skriva mnogo zanimivega.

Ena od skritih zanimivosti, katere naši turistični vodiči radi spregledajo, je Wales. Wales je ena od držav, ki sestavljajo Združeno kraljestvo. Leži na zahodni strani otoka in jo z zahodne in severne strani obdaja Irsko morje, z juga Bristolski zaliv, z jugozahoda pa Keltsko morje ter preliv sv. Jurija. Ker živim v zahodni osrednji regiji Anglije, je Wales zelo blizu, zato ni bilo treba veliko razmišljati, da sva se s partnerjem odločila, da obiščeva to deželo zmajev, vil in vetra.

Nekega sobotnega jutra smo se zato midva, najina psa vodiča Pingo in Oliver ter najina prijateljica Lisa odpravili na zahod. Wales ima več kot 50 otokov, zato ni bilo lahko izbrati, za katerega se bomo odločili, a na koncu je prevladala odločitev, da obiščemo Anglesey, ki je največji in najznamenitejši med vsemi. Po dveh urah vožnje proti severozahodu smo se končno začeli približevati mostu Britannia, ki že več kot 150 let otok Anglesey povezuje s celino. Vreme na otoku je bilo še bolj vetrovno kot na celini. Po ogledu solin smo se odpravili na morsko obalo in se nastavljali vetru in morskim kapljicam, ki jih je veter nosil vsepovsod. Oliver in Pingo sta se po kamenčkih pognala v vodo in ob hrumenju vetra sem lahko slišala škrobljenje njunih labradorskih tac po podivjani vodi. Naenkrat je vame zapihal močan veter, ki se je kot stena ovil okoli mene in me zvočno izoliral od ostalega sveta. Verjetno je to tako, kot če bi videčo osebo oslepila megla ali snežni vihar. Za nekaj trenutkov smo bili le jaz, kamenčki, morje in veliko vetra ... vse dokler se me ni dotaknil mokri smrček mojega veselega Pinga in me vrnil v sedanost in stvarnost. Temu je sledil sprehod po otoku, kjer sem lahko slišala, da vsi ljudje, ki so hodili mimo, čisto zares govorijo valižansko. Valižanščina je keltski jezik, ki ga slišimo zelo redko. Ima nekaj nenavadnih glasov, ki

jih ne poznata ne slovenščina ne angleščina. Ker je v mojem partnerju tudi nekaj valižanske krvi, se mi je v nekaj mesecih le uspelo naučiti nekaj teh nenavadno zvenečih besed, a slišati jezik v živo je nekaj povsem drugega.

Naša druga postojanka je bil grad Harlech. To je eden zanimivejših gradov v Združenem kraljestvu, saj je bil zgrajen izključno v vojaške namene in ne zato, da bi graščakom nudil udobje. Grad je bil zgrajen v trinajstem stoletju; leži na skali, ki se dotika Irskega morja. V sedmih stoletjih njegovega obstoja se je morje rahlo oddaljilo, zato so stopnice, ki so takrat segale v morje, danes suhe. Kljub dejstvu, da grad Harlech spada med Unescovo svetovno dediščino, je precej osamljen, saj ni skomercializiran tako kot večina drugih gradov, kjer se valijo horde ljudi, ki jejo čips, pijejo kavo iz plastičnih lončkov in se podijo za otroki. To je bil tudi razlog, da nas je ob vstopu v grad pričakala tišina, od daleč pa se je slišalo le bučanje morja. Stali smo na notranjem dvorišču ter poslušali odmev naših glasov, morje v ozadju pa je mogočno šumelo. Grad Harlech je v trinajstem stoletju zgradil kralj Edvard I, od tedaj je grad služil kot odlična obrambna trdnjava. Posebno vlogo je odigral v šestdesetih letih petnajstega stoletja, ko je v njem svojo zaščito iskala družina Lancaster, ki je bila ena vodilnih družin med Vojno rož, (to je bila vojna med rodbinama York in Lancaster). Ljudje, ki so se v gradu skrivali, so hrano dobivali po morju iz Irske, kar je bil tedaj velik fenomen. Samo predstavljam si lahko osamljenost in melanholijo vojakov, ki so lačni ždeli v gradu in gledali na širno, razpenjeno morje. Prijazna turistična vodnica nas je popeljala po obzidju ter ostalih grajskih prostorih in se nam je povsem posvetila, kar je velik privilegij, oziroma ena od prednosti manj znanih gradov. Po ogledu smo se utrujeni, a zadovoljni, odpravili v domačo valižansko gostilno na tipični angleški 'fish and chips', zatem pa z avtomobilom nazaj na jugovzhod.

To je bil le eden od kratkih izletov po Združenem kraljestvu. Teh je bilo še kar nekaj, saj slepe osebe po Angliji potujejo precej lažje kot v Sloveniji. Veliko Britanijo povezujejo vlaki, avtobusi, medmestni tramvaji, London pa je prepreden s podzemno železnico. Vlakov je več vrst, saj so v lasti različnih podjetij. Najsodobnejši in najhitrejši so vlaki družbe Virgin Trains, ki so tudi najdražji. Sledi še mnogo zasebnih družb, ki ponujajo svoje storitve; vsem pa je skupno to, da slepim potnikom nudijo storitev spremljanja, ki jo je treba rezervirati vsaj štiriindvajset ur pred potovanjem. Potovanja za nas zgledajo tako, da nas na železniški postaji počaka član osebja, ki nas odpelje na vlak, če moramo prestopati, nas na postaji pričaka oseba, ki nas pospremi na naslednji vlak, na končni postaji pa nas član osebja pospremi iz postaje. Tak zorganiziran pristop slepim izredno olajša potovanje, saj se nam ni treba bati, da se med peroni in nešteti vlaki ne bi izgubili. Najbolje od vsega pa je, da omenjeno velja tudi za podzemno železnico v Londonu, le da tam večina komunikacije poteka po walkie-talkijih, saj so potovanja krajša in jih je vnaprej težje načrtovati. Seveda ne smem pozabiti omeniti, da tako vlaki kot tudi tramvaji in večina avtobusov vsebujejo govorne napovednike, tako vedno vemo, kje se nahajamo.

Pomemben del potovanja in mobilnosti slepih oseb predstavljajo tudi psi vodiči, ki jih je v Veliki Britaniji res veliko. Ker za pse vodiče finančno skrbi organizacija Guide Dogs UK, se zanje odloči zelo veliko slepih, saj jim pes ne predstavlja nikakršnega finančnega bremena, pa tudi vrnejo ga lahko, v kolikor ugotovijo, da partnerstvo ne bo uspešno. Pogost pojav psov vodičev v javnosti je tudi razlog, da so psi dobrodošli

čisto povsod in da vožnja z javnem prevozom s psom vodičem poteka povsem normalno. Kot zanimivost pa lahko dodam, da je za vožnjo po tekočih stopnicah uradno potrebno imeti posebno dovoljenje, saj naj bi bila ta za pse vodiče nevarna. Psov, za katere je znano, da njihovo delo ne bo potekalo v Londonu, pri Guide Dogs UK sploh ne seznanjajo s tekočimi stopnicami, seveda pa jih, v kolikor se situacija slepega lastnika spremeni, tega tudi priučijo. Zanimivo je, da me osebe na železniških postajah, še posebej pa na postajah podzemne železnice v Londonu, vedno vpraša, ali Pingo zna hoditi po tekočih stopnicah. Odgovor je, kakopak, pritrdilen.

Anglija je dežela z mnogo zanimivostmi. Vsaka pokrajina je drugačna od druge, vsako mesto oddaja svoje vibracije. Mrzli in temačni škotski otoki gotovo nimajo veliko skupnega z obalo atlantskega oceana v Cornwallu, čeprav so vsi del istega kraljestva. Enako velja za ljudi, saj je v Angliji mnogo priseljencev s povsem različnimi navadami in običaji. Vsi pa sobivamo složno in smo uvidevni drug do drugega. Komaj čakam, da se poleti odpravim novim izletom naproti in poleg Walesa in Anglije spoznam še Škotsko in Severno Irsko.

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Kulturno-prosvetno in športno rekreativno društvo slepih in slabovidnih Karel Jeraj že 60 let sledi enakim ciljem - organiziranju prilagojenih dejavnosti za ljudi z okvaro vida

Avtor: Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Tako med strokovnjaki kot pri laični javnosti je že dalj časa znano, da udejstvovanje na športnem ali kulturnem področju za posameznika pomeni dvig kakovosti življenjskega sloga ter ima precejšen vpliv na celotno biopsihosocialno delovanje človeka. Pri osebah z invalidnostjo je učinek še nekoliko večji, saj ima takšna aktivnost še dodatno težo na njihovo samopodobo in pripomore k hitrejšemu vključevanju teh oseb v družbo. In nemalo tega je v šestih desetletjih delovanja prispevalo tudi Kulturno-prosvetno in športno rekreativno društvo slepih in slabovidnih Karel Jeraj (KPŠRD). Slavnostna prireditev ob bisernem jubileju je izzvenela v pesmi in besedi njenih članov ter gostov 27. marca v Kulturnem centru Španski borci v Ljubljani.

Da je bila želja po druženju in udejstvovanju slepih in slabovidnih zelo močna že v letih po drugi svetovni vojni, nam je v pogovoru potrdil eden redkih še živečih ustanoviteljev zgoraj omenjenega društva, danes 85 letni Karol Ulaga. Takole se spominja časov pred 60 leti: »Na Pokrajinskem društvu slepih za Slovenijo je bilo takrat zelo živahno. Bilo nas je lepo število fantov in deklet, starih med 20 in 30 let, ki smo smučali, planinarili, šahirali, peli in se družili. Delovale so številne sekcije: šahovska, športna, planinska in kulturna. Treba je namreč vedeti, da je to društvo organiziralo tekmovanja in prireditve za slepe in slabovidne po celi Sloveniji. Ostala lokalna društva so se namreč ustanovila šele po ustanovitvi Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Tako množična dejavnost je bila za zaposlene na društvu prevelika obremenitev. Zato smo se člani odločili, da ustanovimo prav posebno društvo, ki bo skrbelo samo za ta področja delovanja. Že takoj smo ga poimenovali po profesorju Karlu Jeraju, ki je bil znan glasbenik v dunajskem orkestru in je bil po drugi svetovni vojni zaposlen v Zavodu za slepo mladino. Pa tudi sicer je s svojim delovanjem naredil velik preobrat v glasbenem poučevanju oseb z okvaro vida.«

Kako pa deluje društvo danes, v katerih športih se lahko preizkusijo njegovi člani, katere aktivnosti pripravljajo za popestritev popoldnevov in kako je potekala slavnostna prireditev ob jubileju, sta v pogovoru za bralce Rikossa povedala Nataša Žganjer in Miha Jakopin, tajnica in predsednik KPŠRD-ja.

Vprašanje: »Kulturno-prosvetno in športno rekreativno društvo Karel Jeraj deluje v okviru Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Ljubljana. Toda vaše delovanje

ni samo lokalnega značaja. Torej, razčistimo najprej, kako je potemtakem z vašim statusom?«

Odgovor: »Naše društvo so slepi in slabovidni v Ljubljani ustanovili 26. marca 1957 in ga poimenovali po skladatelju, violinistu in učitelju glasbe slepih in slabovidnih, gospodu Karlu Jeraju. Prvi predsednik društva je bil profesor gospod Pavle Janežič. Ob ustanovitvi naj bi, po pripovedovanjih ustanoviteljev, društvo organiziralo šport in šah za slepe in slabovidne. Delovali so tudi na področju kulture. Dejaven je bil pevski zbor, ki je bil sprva sestavljen kot oktet, nato mešani ter na koncu moški pevski zbor. Po pripovedovanju ustanoviteljev bi naj društvo organiziralo tečaje smučanja, zimovanje in taborjenje na hrvaški obali. Leta 1962 so se slepi in slabovidni člani s spremljevalci prvič odpravili na Triglav in srečno osvojili vrh.

Društvo je od ustanovitve dalje delovalo na petih krajih, zato se je ob selitvah precej dokumentacije tudi izgubilo. Od leta 1974 deluje v prostorih Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Ljubljana na Jamovi 5, v Ljubljani. Društvo je vseskozi sledilo razvoju športnih panog in aktivnosti, s katerimi se lahko ukvarjajo slepi in slabovidni. Pomembna prelomnica v našem delovanju je bilo leto 2006, ko smo prejeli status invalidske organizacije na področju Republike Slovenije. Kulturno-prosvetno in športno rekreativno društvo slepih in slabovidnih "Karel Jeraj" je invalidska organizacija, ki deluje na področju invalidskega varstva za slepe in slabovidne ter na drugih področjih v Republiki Sloveniji. Društvo je slepim in slabovidnim zaradi njihovih posebnih potreb v pomoč pri doseganju kakovosti življenja, zlasti pri organiziranju in spodbujanju slepih in slabovidnih za rekreativni in tekmovalni šport ter šah pod posebnimi pogoji, zanje organizira rekreacijo za ohranjanje zdravja, kulturne prireditve, potopisna in druga predavanja, tečaje, delavnice ter jim pomaga pri vključevanju v družbo ipd. Društvo se je leta 2012 vključilo v Nacionalni svet invalidskih organizacij v Republiki Sloveniji. Že vrsto let smo včlanjeni v Šahovsko zvezo Slovenije. Prav tako sodelujemo tudi z drugimi invalidskimi organizacijami.«

Vprašanje: »Kako številčno je društvo danes in katera področja delovanja ima v svojem programu?

Odgovor: »60 let delovanja je dolgo obdobje in zato bi zares težko predstavili vse aktivnosti, ki so se odvijale v preteklosti. Trenutno je v društvo včlanjenih 135 članic in članov. Športne in rekreativne dejavnosti so: showdown (namizni tenis za slepe), stezno kegljanje, govoreči pikado, plavanje, planinstvo, pohodništvo, vrtno kegljanje... Naši člani so dejavni tudi na področju šaha, ki je ena redkih dejavnosti, s katero se lahko slepi in slabovidni enakovredno pomerijo z videčimi. Pri igri tekmovalci uporabljajo prilagojeni šah in govoreče šahovske ure. Organizirali smo tudi številne memoriale v šahu, prav tako so naši člani lahko obiskovali začetno in nadaljevalno šolo šaha. Šahisti že vrsto let sodelujejo na Ljubljanski šahovski ligi – 1. liga, in članski ligi Zahod – 2. liga.

Vsako drugo leto organiziramo mednarodni turnir v steznem kegljanju, ki smo ga poimenovali po našem prezgodaj umrlem članu Pavletu Ribiču, ki je bil odličen

slabovidni športnik in zelo dejaven član našega društva. Uspešno smo tudi organizirali turnir za Pokal Ljubljane v showdownu, na katerem so sodelovali slepi in slabovidni iz vse Slovenije.

Na društvu deluje tudi Kulturna skupina "Optimisti", ki ob različnih priložnostih pripravlja kulturni program. Predvsem pa si prizadeva širši javnosti predstaviti avtorska dela slepih in slabovidnih.

Z namenom izobraževanja članov organiziramo različne tečaje in delavnice, ki so seveda prilagojene za slepe in slabovidne. Na društvene družabne popoldneve, v okviru katerih potekajo potopisna in druga tematska predavanja, pa povabimo znane in zanimive osebnosti.«

Vprašanje: »Za vrhunski invalidski šport v Sloveniji je odgovorna Zveza za šport invalidov Slovenije - Paraolimpijski komite (ZŠIS-POK). Kakšno je vaše sodelovanje z omenjeno organizacijo?«

Odgovor: »Naše društvo ni vključeno v Zvezo za šport invalidov Slovenije, vendar z njimi odlično sodelujemo. Kot izvajalec ali podizvajalec občasno izvedemo kakšno državno prvenstvo invalidov, največkrat v šahu. V preteklosti je bilo takšnih tekmovanj več, predvsem na področju golbala (igre z zvenečo žogo). Toda trenutno je v Sloveniji samo ena golbal ekipa in še ta deluje v okviru ZŠIS-POK. Slovenska golbal liga ne poteka več v taki obliki, kot je v preteklosti, saj primanjkuje igralcev. So pa slovenski golbalisti vključeni tudi v MEGL (Mednarodno evropsko golbal ligo).«

Vprašanje: »Društveni prostori so namenjeni tudi druženju vaših članov. Glede na to, da postajamo čedalje bolj individualizirana družba, se to morda pozna tudi pri vas, ali je klasično druženje za ljudi z okvaro vida še vedno pomembno, kot v časih, ko so se društva ustanavljala prav v ta namen?«

Odgovor: »Ne, ne bi mogli reči, da se individualizacija družbe pozna tudi pri nas. Slepi in slabovidni se v naših prostorih lahko družijo, hkrati pa zadovoljujejo svoje posebne potrebe, ki temeljijo na isti vrsti invalidnosti. Že sama beseda »društvo« je kot nek izraz za druženje. Društvo je slepim in slabovidnim na razpolago vsaj dvakrat na teden, v popoldanskem času.

Naše aktivnosti so tudi zelo primerna oblika psihosocialne rehabilitacije ob izgubi vida. Aktivnosti se izvajajo po načelih uveljavljene prakse, ki izhaja iz ugotovljenih potreb slepe in slabovidne osebe.«

Vprašanje: »Znano je, da je financiranje društev postalo kar nekakšna nočna mora. Občutite to stanje tudi pri izvajanju vaših programov?«

Odgovor: »V društvu se trudimo, da bi slepim in slabovidnim omogočili čim več dejavnosti. Vendar je obseg teh precej manjši, kot so naše želje. Naše društvo se v glavnem financira od članarin, donacij, dotacij, sredstev Mestne občine Ljubljana ter Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji.«

Vprašanje: »Slavnostna prireditev ob 60-letnici vašega društva je bila kar zahteven projekt. Toda, zdaj ko je vse za vami, ste gotovo zadovoljni, da vam je svečanost v celoti uspela?«

Odgovor: »V društvu smo se odločili, da jubilej primerno obeležimo. Zato smo že na občnem zboru društva v marcu 2016 članice in člane povabili, da podajo svoje predloge. Nato smo na seji Izvršnega odbora v septembru določili člane organizacijskega odbora za pripravo prireditve. Priprave so potekale kar nekaj mesecev. Najprej je bilo treba poiskati primerno dvorano. Kot najprimernejšo in tudi dostopno za invalide smo ocenili dvorano v Centru kulture – Španski borci v ljubljanskih Mostah. Po nekaj manjših zapletih smo končno dobili odobren termin, in sicer za ponedeljek, 27. marec 2017.

K sodelovanju za pripravo prireditve smo povabili gospo dr. Aksinjo Kermauner, tiflopedagoginjo, in gospoda Romana Končarja, s katerima smo skupaj oblikovali seznam nastopajočih. Kermaunerjeva je napisala scenarij za prireditev z naslovom »Navzgor se širi rožmarin«, Končar pa se je pod njo podpisal kot režiser. Oba pa sta nam vseskozi pomagala pri organizaciji prireditve, za kar smo jima neizmerno hvaležni. Verjetno ste se že vprašali, od kod tak naslov prireditve? S takšnim je eno svojih pesmi nasloвила Vida Jeraj, slovenska pesnica in žena Karla Jeraja.

Na prireditvi so nastopili slepi in slabovidni ustvarjalci, kakor tudi posebni gostje. Med člani so to bili: Aleš Hadalin, Rok Janežič, Duo Simi – Simona in Miha Jakopin, Aleksander Novak, Benjamin Škrab, Mirjana Šernek ter članice naše kulturne skupine »Optimisti«: Ana Oražem, Lidi Klebučar in Irena Temlin. Kot gostje so bili na prireditvi citrarka Tanja Lončar in Prifarski muzikanti. Slavnostna govornika na prireditvi, ki je potekala pod pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja, sta bila varuhinja človekovih pravic Vlasta Nussdorfer in predsednik našega društva Miha Jakopin. Prireditev sta povezovala Sonja Pungertnik in Roman Končar. Med njunimi dialogi pa so se na platnu predvajale projekcije o stereotipih, povezanih s slepimi in slabovidnimi. Gre za predstavitev brošure z naslovom »10 zmot in 10 resnic o slepih in slabovidnih«, ki jo je v lanskem letu skupaj z Združenjem prijateljev slepih Slovenije izdala dr. Aksinja Kermauner.

Po proslavi je bila manjša pogostitev, za katero so dobrote napekli dijaki Vzgojno-izobraževalnega zavoda Višnja Gora in naše članice, stregla pa je ekipa Druge violine z mentorji, za kar se jim najlepše zahvaljujemo!

Zahvaljujemo se tudi vodji kulturne skupine »Optimisti« Suzani Furjanič Gladek, Tjaši Temlin, ki je poskrbela za make-up in frizure ter vsem nastopajočim in mnogim, ki so nam priskočili na pomoč. Prav tako smo zahvalo dolžni tudi številnim donatorjem, brez katerih omenjene prireditve sploh ne bi mogli izvesti.«

Vprašanje: »Pa ob koncu pogovora pogledajmo še v prihodnost vašega društva. Kakšni so cilji in smernice v delovanju KPŠRD-ja?«

Odgovor: »Za letošnje leto smo planirali kar nekaj akcij na državni ravni, kot sta dvodnevno tekmovanje za pokal Ljubljane v showdownu, šahovski turnir, na katerega bi povabili tudi šahiste iz Hrvaške. Preko celega leta smo nameravali članom nuditi vadbo na področju showdowna (namizni tenis za slepe), govorečem pikadu, plavanju, šahu, planinstvu in pohodništvu. Opažamo namreč, da šport slepih in slabovidnih v Sloveniji trenutno stagnira, zato se nam zdijo aktivnosti še toliko pomembnejše. A žal s strani FIHO letos nismo dobili nikakršnih finančnih sredstev, zato se zastavlja vprašanje, kako uresničiti načrtovano. Očitno je v interesu nekaterih, da poskušajo onemogočiti naše delovanje.

S pomočjo donacij in dotacij ter vloženega prostovoljnega dela bomo poskušali izvesti čim več načrtovanih akcij, prilagojenih za ljudi z okvaro vida. Tudi naši člani se bodo udeležili tekmovanj doma in v tujini, tu predvsem mislimo na udeležbo tekmovalcev v steznem kegljanju na mednarodnih turnirjih v Sarajevu in Beogradu. Ker je vse naše delovanje odvisno od finančnih sredstev, si seveda v prvi vrsti želimo, da se čim prej uredi sistemsko financiranje našega društva.«

Ob koncu prispevka bomo zgodbo o našem jubilarantu zaokrožili z obiskom članov KPŠRD-ja pri predsedniku Republike Slovenije Borutu Pahorju. Spomnimo, da je bil Pahor pokrovitelj jubilejne slovesnosti ob 60 letnici društva. Ker se zaradi obveznosti ni mogel udeležiti prireditve, je iz predsednikovega kabineta prišlo povabilo za obisk. Ta se je zgodil 8. junija, ko je bil ob državnem prazniku; dnevu Primoža Trubarja v predsedniški palači »Dan odprtih vrat«.

Po krajšem kulturnem programu in predsednikovem pozdravnem nagovoru smo odšli na voden ogled predsedniške palače, ki se postavlja z bogato 120 letno zgodovino in razkošno opremljeno notranjostjo. Pri sprejemu v kabinetu predsednika republike se je Miha Jakopin, predsednik KPŠRD-ja Pahorju zahvalil za pokroviteljstvo ter mu izročil skromno darilo; pesniško zbirko naše članice Jelke Vuk Novakovič in zgoščenko Dua SIMi (Simona in Miha Jakopin).

V pogovoru nam je Pahor predstavil tudi svoj odnos do športa in kulture. Obe dejavnosti, predvsem šport, po predsednikovih besedah zavzemata ves njegov prosti čas. Na naše vprašanje, kaj lahko kot predsednik države naredi za izboljšanje položaja invalidov v Sloveniji, pa je Pahor povedal, da predvsem zaradi lastne izkušnje drugačnosti v matični družini, toliko bolj razume težave oseb s posebnimi

potrebami in si po svojih močeh prizadeva za izboljšanje položaja in večje vključevanje vseh slovenskih invalidov v družbo.

Slika: Pred odhodom je sledilo še spominsko fotografiranje in topel stisk rok.

Iz uredništva Rikossa ob jubileju čestitamo članom Kulturno-prosvetnega in športno rekreativnega društva Karel Jeraj ter privoščimo še veliko uspešnih akcij, da bi tako lahko tudi v bodoče sledili načrtanim ciljem!

[Na vrh](#)

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Evropska kartica ugodnosti za invalide

Avtor in sodelavec: Brane But

Lektoriranje: avtor

Pošlji komentar

Tudi v Sloveniji bomo v kratkem uvedli evropsko kartico ugodnosti za invalide. Vlada Republike Slovenije je v maju 2017 že sprejela predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izenačevanju možnosti invalidov in ga posredovala v sprejem Državnemu zboru Republike Slovenije.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je leta 2016 začelo izvajati evropski projekt Evropska kartica ugodnosti za invalide. Za izvedbo evropskega projekta je potrebna tudi dopolnitev Zakona o izenačevanju možnosti invalidov. Kartico ugodnosti za invalide bodo namreč izdajale upravne enote, zato je zaradi določitev postopka potrebna sprememba zakona.

Cilj zakona je za invalide ustvarjati enake možnosti na vseh področjih življenja, posebej pa olajšati mobilnosti invalidov znotraj Evropske unije. Na ta način se prispeva k uresničevanju Konvencije o pravicah invalidov, Akcijskega programa za invalide 2014-2021 in Evropske strategije o invalidnosti za obdobje 2010-2020.

S spremembami zakona se bo invalidom omogočila enotnejša obravnava pri uveljavljanju ugodnosti na področju prometa, turizma, kulture, športa in prostega časa v Sloveniji in tudi v drugih državah članicah EU oziroma bodo invalidi iz drugih držav članic EU lahko koristili enake ugodnosti kot jih invalidi, slovenski državljani.

Poleg navedenega predlog zakona ureja tudi nekatere manjše popravke besedila zakona, ki so nomotehnične narave ali zmanjšujejo administrativne ovire (e-vloga).

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izenačevanju možnosti invalidov bo Državni zbor Republike Slovenije po skrajšanem postopku predvidoma sprejel na svoji junijski seji, v pripravi pa sta tudi že Pravilnik o EU kartici ugodnosti za invalide ter Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila.

EU kartico ugodnosti za invalide bo tako predvidoma možno naročiti pri upravnih enotah že v juliju 2017. Vlogo bo možno vložiti pri upravni enoti stalnega ali začasnega prebivališča, vsebovati pa mora naslednje podatke: ime in priimek vlagatelja, EMŠO, naslov bivališča, navedbo o invalidnosti ali telesni okvari. Vlogi bo treba priložiti dve barvni fotografiji velikosti 35 x 45 mm.

Vir: <http://www.mddsz.gov.si/>

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Dve človeški ušesi omogočata vzporedno komunikacijo: eno z računalnikom, drugo s sogovornikom

Avtor: Marino Kačič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Predstavljajte si, da se človek s hudo okvaro vida (z diagnozo slep ali slaboviden) pogovarja po telefonu s stranko, istočasno pa mora poslušati program, s katerim dobiva informacije iz računalnika. Ali pa obratno, ko ta človek išče na računalniku določeno informacijo, stranka pa medtem posluša govor njegovega računalnika. Ker se zvočne informacije prekrivajo, bo nekatere informacije zelo verjetno preslišal bodisi pri sogovorniku bodisi pri računalniku. To je nekaj podobnega, kot če bi videča oseba delala na računalniku, med njim in zaslonom pa bi se nekdo stalno sprehajal sem in tja. V tem primeru bi marsikaj na zaslonu videl, marsikaj pa spregledal. Dejstvo je, da je na tak način nemogoče delati kompleksnejša opravila. V tem članku razkrivamo rešitev. To je vzpostavitev dveh vzporednih avdio kanalov. Za te namene smo tudi testirali in izluščili najbolj primerne slušalke, ki pomagajo to doseči.

Težava je v prekrivanju zvočnih sporočil

Vsak, ki ima hujšo okvaro vida, ve, kakšne hude težave s sledenjem ima, ko je v restavraciji z glasbo in istočasno govorita dva ali več ljudi. V takem primeru pride do neprepoznavanja pomena besed, sčasoma doživljanja mešanja glasov, včasih pa prevladajo tiste besede, ki se jih ne da razumeti oz. jim razbrati pomena, kar deluje kot velik hrušč. To vzbudi občutek dezorientiranosti in izgubljenosti. Kimanje iz vljudnosti ali blefiranje vodi v nesporazume. Zato se ljudje s hujšimi okvarami vida takim situacijam raje izogibajo, s tem pa izgubijo možnost za družabne dogodke in socialne stike (Kačič 2016).

Računalnik in druge informacijsko-komunikacijske naprave so ljudem s hudo okvaro vida v zadnjih letih omogočili mnoge možnosti pri vsakdanjem življenju, komunikaciji in vse bolj tudi na delovnem mestu. Do nedavnega pa je ostal nerešen problem prekrivanja zvočnih sporočil, ki prihajajo iz dveh kanalov. Na primer hkratno poslušanje sogovornika na telefonu in govora računalnika, če uporablja bralnik zaslona. V takih primerih lahko prihaja do podobnega pojava hrušča, dezorientiranosti in zmede, kot je opisan v prejšnjem odstavku, ali vsaj do preslišanja nekaterih informacij (Hersh and Johnson 2008).

Dva prepletajoča se avdio kanala

V prej opisanih okoliščinah se mora oseba s hujšo okvaro vida osredotočiti na sogovornika ali pa na računalnikov govor. Praktično to pomeni, da izbira med poslušanjem enega in ignoriranjem drugega. Drugi način poskusa rešitve tega prepletanja informacij pa je, da skače s pozornostjo poslušanja z enega na drugega, kar pa tudi ne omogoča spremljanja vseh vsebin. Nekatere presliši, ker se prekrivajo, druge pa zato, ker je pozoren na enega od govornih kanalov in drugega ignorira. Tovrstni načini naredijo človeka s hujšo okvaro vida neučinkovitega, počasnega in v očeh drugih nekompetentnega. S tem pa je priložnost za zahtevnejše dejavnosti ali delovna mesta že v izhodišču izgubljena (Kačič 2016).

Rešitev je v dveh ločenih govornih kanalih

Rešitev je pravzaprav preprosta. Uporabimo vsako človeško uho za dovajanje oziroma poslušanje različnega avdio kanala. V eno uho usmerimo prek slušalke na primer sporočila bralnika zaslona, da lahko uporabnik komunicira z računalnikom, v drugo uho pa sporočila sogovornika, na primer sogovornika preko telefona, preko programa za komunikacijo preko spleta ali drugih podobnih naprav. Človeški možgani so narejeni tako, da so mnoge funkcije podvojene. Večinoma se to uporablja za zaznavo globine (npr. zaznavanje z obema očema hkrati omogoča doživljanje globine prostora. Zelo podobno velja za zaznavo z obema ušesoma hkrati). Te sposobnosti možganov pa lahko uporabimo tudi za vzporedno zaznavanje dveh različnih govornih kanalov. To je možno, če sta usmerjena vsak na svoje uho. V tem primeru vsaka polovica možganov obdeluje informacije svojega ušesa oz. zaznavanja posameznega avdio kanala (Sacks 1989, 2009).

Do nedavnega tehnologija ni omogočala razčlenitve zvoka na dva kanala, razen v dragih in temu namenjenih centralah. Sedaj pa je to možno praktično na vsakem stacionarnem ali prenosnem računalniku. Pomemben korak je bil glede tega narejen tudi pri proizvajalcih bralnikov zaslona (op.: avtor članka je pri tem sodeloval). V bralnikih zaslona je sedaj možno izbirati, katero zvočno kartico bo bralnik uporabljal: ali običajno Windows ali zvočno kartico slušalk. S tem se omogoči dva vzporedna avdio kanala: eden za komunikacijo z računalnikom (govor bralnika zaslona), drugi pa za komunikacijo s sogovornikom, npr. preko telefona ali računalniških programov (Hersh and Johnson 2008).

Kako se uporablja to v praksi?

Zelo preprosto. Nekdo (npr. računalničar) prvič nastavi v programu za komunikacijo, kot je na primer Skype, ločena kanala za sprejem in za oddajo govora. To pomeni, da za vsakega posebej definira namen uporabe slušalke, zvočnikov in mikrofona. Uporabnik pa gre potem preprosto v bralnik zaslona in v meniju izbere želeno napravo, običajno imenovano »naglavne slušalke«. Sedaj bo slišal v svoji slušalki govor oziroma sporočila iz računalnika. Na zunanjih zvočnikih pa sogovornika, s katerim komunicira po Skypu. Seveda lahko to funkcijo po želji vklopilja in izklopilja, na primer, če dela doma sam, lahko uporablja zvočnike za poslušanje bralnika zaslona. Če pa govori z drugim, uporablja zvočnike za poslušanje sogovornika,

slušalko pa za poslušanje računalnika. Tako se govorne informacije ločijo v dva avdio kanala in se zato v uporabnikovi zaznavi ne prekrivajo med seboj.

Nekaj primerov praktične uporabe (Kačič 2016)

Sodelovanje s sogovornikom na oddaljenem računalniku ali prenosni napravi

Uporabnik ima naglavno slušalko, kjer na primer preko levega ušesa posluša in komunicira z računalnikom. S pomočjo mikrofona in zunanjih zvočnikov ali dodatne slušalke na desnem ušesu pa komunicira z drugo osebo na primer preko programa Skype. Tako lahko hkrati brska po računalniku, išče podatke, piše ali kako drugače opravlja dela istočasno z drugim, na primer, če imata delovni sestanek. V taki komunikaciji je seveda lahko tudi več ljudi, ki se nahajajo na različnih krajih sveta. Možno pa je tudi to, da mu nekdo iz oddaljenega kraja pomaga pri nastavitvah računalnika.

Hkratna uporaba računalnika in telefona

Uporabnik prek slušalke na levem ušesu komunicira z računalnikom, na desnem ušesu pa ima telefonsko slušalko. Tako lahko nemoteno dela na računalniku in se hkrati pogovarja po telefonu. Na ta način lahko na primer uredi potrebne opravke v različnih uradih, službah, opravi druge opravke iz vsakdanjega ali delovnega okolja.

Predavanje s pomočjo prezentacije in filmov

Uporabnik ima v levem ušesu slušalko (najbolj praktična je Bluetooth), s katero komunicira z računalnikom. Na projektorju pa uporabi predstavitev Powerpoint in filme, katerih gre zvok na zunanje zvočnike. Na tak način lahko izvaja predavanje povsem enako kot videča oseba, česar ne bi mogel početi, če se prekrivajo govorne informacije računalnika in iz filma. V tem primeru bi oboje pomešano slišal v svoji slušalki ali pa bi oboje pomešano slišali poslušalci.

Rezultati testiranja in priporočila

Stacionarni računalnik

Za stacionarni računalnik so se kot najboljše pokazale mono USB slušalke z mikrofonom. Na ta način lahko z enim ušesom uporabnik posluša osebo, s katero komunicira, z drugim pa informacije iz računalnika. Slušalke USB BLACKWIRE 310 Plantronics so dobile najvišjo oceno glede na ostale istovrstne slušalke predvsem zaradi ene posebnosti, ki pa se izkaže pri delu kot zelo pomembna. Te slušalke imajo na kablju stikalo za višanje in nižanje glasu. Poleg tega pa še za sprejem klica in gumb za funkcijo "mute" (začasno utišanje mikrofona). Zlasti višanje in nižanje glasu je izjemno pomembno, da lahko sproti višamo ali nižamo glede na potrebe. Včasih je

okolica glasnejša, pa je potrebno povečati, drugič obratno. Včasih sogovornik na drugem slušnem kanalu oz. ušesu govori preglasno, včasih pa pretiho. Zato je zelo praktično, da lahko sproti uravnavamo glasnost. Pomembno je tudi, da je dostopnost pri teh slušalkah za slepe in slabovidne popolna, saj se pri spremembi glasnosti sliši višanje ali nižanje tona. Na gumbih pa je narisana plus in minus ter mikrofonski simbol, kar vse lahko prepozna s tipom.

[Tukaj najdete več informacij in možnost nakupa teh USB slušalk](#)

Prenosni računalnik in druge prenosne naprave

Tehnično gledano bi se lahko za prenosni računalnik uporabljale tudi mono USB slušalke, ampak zaradi kabla in velikosti niso praktične. Kot najbolj primerne za prenosni računalnik in druge prenosne naprave so se pokazale slušalke Bluetooth z mikrofonom in nastavkom, ki je za ušesom. Podobno kot na osebem računalniku, lahko uporabnik z enim ušesom posluša osebo, s katero komunicira, z drugim pa prek slušalke posluša informacije iz računalnika.

Po daljšem preizkušanju različnih podobnih slušalk so za te potrebe dobile najvišjo oceno prenosne slušalke Bluetooth Voyager 5200 UC Plantronics. Razlogi za to so:

- možnost hkratne uporabe dveh naprav, npr. prenosnika in prenosnega telefona, pri čemer te slušalke znajo same zaznati ustrezen klic in potem preklopiti med telefonom in računalnikom.
- Komplet vključuje USB ključek, ki ga lahko priključimo na prenosni ali domači računalnik, pri čemer se vse samo poveže. To je za ljudi z okvaro vida morda še bolj pomembno, saj ni potrebno ročno preklapljanje v programu za Bluetooth naprave.
- Pri vklopu nam slušalka govorno sporoči, kolikšna je napolnjenost baterije, kdaj se je povezala z računalnikom in kdaj s telefonom. Omogoča pa tudi sprejem klica in klicanje z govornim ukazom.
- Še ena značilna lastnost teh slušalk je, da imajo svojo škatlico, v katero jih lahko shranimo, ko potujemo. Ta škatlica ima svojo baterijo (Power bank), ki je namenjena polnjenju baterije slušalke. Poleg tega ima ta škatlica tudi nastavek, ki deluje kot stojalo za slušalke. Ko so vstavljene v to stojalo, se hkrati tudi polnijo.

Osebno mnenje

Omenjene Bluetooth slušalke pri delu s prenosnim računalnikom sem testiral v časovnem okviru več deset ur in v različnih delovnih kontekstih, kjer mora tehnologija delati brezhibno, če naj opravljam svoja običajna dela. Na primer: na seminarjih, kjer sem udeleženec; na seminarjih in predavanjih, kjer sem v vlogi vodje ali predavatelja; pri vodenju skupin, na sestankih in psihoterapevtskih obravnavah.

Pomembno je, da je Bluetooth povezava slušalk in prenosnika brezhibno delovala tudi v primerih, ko je bil prenosnik dalj časa (celo nekaj dni) v stanju mirovanja. Preprosto sem prenosnik z ustreznim gumbom zbudil iz mirovanja in že se je slušalka po nekaj sekundah samodejno povezala in začela ustrezno delovati. V večini drugih podobnih slušalk je v takih primerih prišlo do težav, kar me je spravljal v hudo stisko, saj nisem mogel nadaljevati s svojim delom. To pa pomeni odvisnost od drugih, nekompetentnost ali v najslabšem primeru neučinkovitost. Pri testiranju slušalk Bluetooth Voyager 5200 UC Plantronics pa se nikoli ni zgodilo, da bi odpovedale. Zato so te slušalk dobile najvišjo možno oceno zanesljivosti in praktičnosti tudi za delo ljudi s hudo okvaro vida (torej tudi za tiste z diagnozo slep ali slaboviden).

[Tukaj pa najdete še več informacij in možnost nakupa teh Bluetooth slušalk](#)

Viri

Assistive technology for vision-impaired and blind people (2008). (Edth: Hersh A. M. and Johnson A. M.). London: Springer-Verlag.

Kačič, M. (2016). Vzporedno poslušanje informacij z računalnika in od sogovornika (neobjavljeno).

Sacks, O. (2009). Mož, ki je imel ženo za klobuk. Ljubljana: Umc.

Sacks, O. (1989). Seeing voices: a journey into the World of the deaf. Oakland: University of California press.

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Uporaba Bluetooth tipkovnice v povezavi z iPhone-om

Avtor in sodelavec: Safet Baltič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Ste si že kdaj zaželeli, da bi na iPhone-u ali iPad-u napisali daljšo e-pošto ali pa kar cel dokument? Vam je pisanje z uporabo tipkovnice na dotik zamudno ali celo moteče? V članku predstavljam uporabo Bluetooth tipkovnice v povezavi z iPhone-om ali iPad-om. Pri obeh napravah je delo s tipkovnico enako. Na tržišču se dobijo različne Bluetooth tipkovnice, od večjih za tablične ali pa namizne računalnike, pa vse do zložljivih žepnih tipkovnic za pametne telefone.

Pomembno je vedeti, da se določene tipke na tipkovnici glede na to, v katerem sistemu jo uporabljamo (Windows ali IOS), imenujejo drugače. Te tipke se nahajajo levo od preslednice (Space). Prva na levi strani je v Windowsih Alt, ki pa se pri IOS-u imenuje Command (ukaz). Druga tipka, v Windowsih start, je v IOS-u Options (možnosti). Tretja tipka pa je Ctrl (control), tako kot v Windowsih.

S temi tremi tipkami v kombinaciji z drugimi tipkami na tipkovnici upravljamo z našo napravo.

Za premikanje po predmetih na zaslonu uporabljamo levo in desno puščico, kar simulira flikanje levo in desno na zaslonu na dotik.

Ko smo na zelenem predmetu in ga želimo odpreti, pritisnemo skupaj puščico gor in puščico dol, kar simulira na naši napravi z zaslonom na dotik dvakratni tap.

Za simulacijo takoimenovanega rotorja pritisnemo skupaj puščico gor in ali levo ali pa desno smerno tipko, s čimer spreminjamo opcije, ki se nahajajo v rotorju.

S puščico gor ali dol simuliramo takoimenovano flikanje po zaslonu gor ali dol.

S pritiskom tipke Command in katero koli smerno tipko, se nam na napravi odprejo namigi za delo s tipkovnico. Da bi zaprli te namige, pritisnemo in zadržimo prst na tipki Command.

Za dostop do iskalnega polja na naši napravi pritisnemo hkrati tipki Command in Space (presledek).

S kombinacijo tipk Options (možnosti) in smerno tipko v desno nas popelje na naslednjo stran na zaslonu, kar simulira na zaslonu na dotik poteg s tremi prsti z desne proti levi strani zaslona. Kombinacija tipke Options in smerna tipka v levo pa nas povrne na prejšnjo stran.

Pritisk na tipki Options in puščico dol nam simulira poteg po zaslonu s tremi prsti od zgoraj navzdol, s čimer dostopamo do predmetov na zaslonu, ki se nahajajo pod vidnimi podatki na zaslonu. Če pa pritisnemo kombinacijo tipk Options in puščico gor, pa simulira poteg po zaslonu na dotik s tremi prsti od zgoraj navzdol.

Ko hkrati pritisnemo tipke Ctrl + Options in črko H, nam to simulira tipko Home (domov), ki se na naših napravah na dotik nahaja na dnu zaslona. Druga možnost za simulacijo tipke Home (domov), pa je tipka Esc(ape).

Kombinacija tipk Ctrl + Options (možnosti) ter dvakrat na hitro tipka H simulira dvakratni pritisk tipke Home, da se nam odprejo aplikacije, ki delujejo v ozadju in jih lahko zapiramo ali preklapljamo med njimi. Enak ukaz izvedemo, če dvakrat na hitro pritisnemo tipko Esc.

S trikratnim pritiskom na tipko Ctrl + Options in tipko H izključimo bralnik zaslona Voice over.

Kombinacija tipk Ctrl + Options in tipka S izključi govor. To simulira na zaslonu na dotik dvakratni tap s tremi prsti.

Kombinacija tipk Ctrl + Options) in tipka A simulira poteg z dvema prstoma po zaslonu na dotik od zgoraj navzdol, s čimer nam bralnik zaslona Voice over prebere vse, kar se nahaja na zaslonu.

S pritiskom tipk Command (ukaz) + Shift + Tab preklapljamo med odprtimi aplikacijami v ozadju.

Skupni pritisk na tipke Ctrl + Options ter tipka M nas postavi v takoimenovano statusno vrstico na zaslonu. Le-ta se nahaja na vrhu zaslona na dotik. Tam se nahajajo podatki, kot so moč signala, operater, wi-fi povezava, ura, alarm, napolnjenost baterije itn.

Za vklop aplikacije Siri pritisnemo tipko Esc in jo zadržimo, dokler se ta ne oglasi.

Kombinacija tipk Ctrl + Options ter tipka K nam vključi pomoč pri uporabi tipkovnice. Ko želimo pomoč pri uporabi tipkovnice izključiti, pa pritisnemo ali tipko Esc ali kombinacijo tipk Ctrl + Options + H.

Pritisk tipk Ctrl + Options + W nam pove, kateri predmet na zaslonu je označen. Ko pritisnemo isto kombinacijo tipk drugič, nam Voice over črkuje ime predmeta in ko pritisnemo le to kombinacijo tretjič, nam Voice over črkuje ime predmeta, vključno s poimenovanjem posamične črke.

Pritisk na tipki Ctrl in puščico v desno nas postavi v takoimenovano Doc vrstico, v kateri se nahajajo aplikacije, kot je Phone (telefon), Email (e-pošta), Safari (spletni brskalnik) in Music (glasba) in ta vrstica se na naši napravi nahaja na dnu zaslona na dotik pri gumbu Home (domov).

Kombinacija tipk Ctrl in puščico v levo nas postavi na prvo aplikacijo na zaslonu.

S tipkama F1 in F2 nižamo in višamo svetlost zaslona.

S tipko F10 izključimo zvok na napravi. S tipkama F11 in F12 pa nižamo in višamo glasnost naprave.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Vrinimo vrstico pred tabelo, Aplikacije za brezplačno klicanje

Avtor in sodelavec: Brane But

Lektoriranje: avtor

Pošlji komentar

107. Vrinimo vrstico pred tabelo

Mnogim se je že zgodilo, da so odprli nov Wordov dokument, narisali oziroma vstavili tabelo, šele nato pa se spomnili, da bi bilo dobro, ali bi nad tabelo napisali še kaj, npr. naslov tabele. Toda, s kurzorjem se sploh ne morete pomakniti pred tabelo. Kako naj spravimo tabelo eno vrstico nižje, da bomo imeli prostor nad njo?

Najlažje bomo z zadevo opravili tako, da kurzor postavimo v skrajno gornjo levo celico tabele (kliknemo Ctrl + Home) in pritisnemo Enter. Tabela se pomakne za eno vrstico nižje.

108. Aplikacije za brezplačno klicanje

Oglejmo si seznam nekaj najboljših aplikacij za brezplačno klicanje, ki jih lahko uporabljate na telefonih, tablicah in tudi računalnikih.

Če razpolagate s pametnim mobilnim telefonom z aktivno internetno povezavo, vam za opravljanje telefonskih klicev ni treba uporabljati klasičnega mobilnega omrežja. Z uporabo mobilnega interneta in brezžične povezave Wi-Fi ter brezplačnih aplikacij lahko kličete brezplačno. Te aplikacije pa lahko uporabljate tudi v navezi z osebnim računalnikom, kar naredi celotno zadevo še uporabnejšo.

WhatsApp

WhatsApp je zelo priljubljena aplikacija za medsebojno komunikacijo, saj jo skupno uporablja že več kot ena milijarda posameznikov. Uporabniki preko nje opravijo v povprečju več kot 1.100 klicev vsako sekundo. To niti ne preseneča, saj lahko preko nje popolnoma brezplačno komunicira ogromno ljudi, ki morda živijo v tujini, daleč stran od svojih domačih, in ljudi, ki vsak dan potujejo med različnimi državami. WhatsApp je na voljo tako za mobilne naprave Android kot iOS in jo lahko brez težav uporabljate tudi v omrežjih 2G. Čeprav boste pri tem izgubili nekaj kakovosti pri slikah in fotografijah, boste lahko komunicirali brez težav. WhatsApp je na voljo za prenos na spletni povezavi <http://bit.ly/WhatsApp-RN>.

Viber

Spletna storitev Viber se vse bolj postavlja po robu priljubljenemu Skypu, saj omogoča brezplačne telefonske pogovore in pošiljanje kratkih sporočil SMS,

preusmeritev klicev z računalnika na mobilno napravo in obratno, prikaz obvestil v realnem času in v pojavnih oknih, možnost uporabe smeškov in celo skupinsko komunikacijo do 200 oseb. Poleg tega celotna komunikacija poteka v šifriranem načinu, kar pomeni, da je varna pred nepridipravi, ki bi želeli dostopati do vaših podatkov in pogovorov. Aplikacija Viber je na voljo tako za osebne računalnike kot za mobilne naprave. Dobite jo na spletni povezavi <http://bit.ly/Viber-RN>.

Skype

Platforma za opravljanje brezplačnih spletnih pogovorov ter cenejših klicev v stacionarna in mobilna omrežja Skype na mobilnih napravah deluje odlično in jo lahko brez težav uporabljate tudi v poslovne namene. Poleg tega lahko z njo opravljate videokonference s prijatelji, znanci ali poslovnimi partnerji. Prav tako kot Viber jo lahko uporabljate na osebnih računalnikih in mobilnih napravah, poleg tega pa celo v spletnem brskalniku. Na voljo je na povezavi <http://bit.ly/Skype-RN>.

Facebook Messenger

Spletna klepetalnica Facebook Messenger je med uporabniki vse bolj priljubljena, zato ji ekipa, ki stoji za najbolj priljubljenim družbenim omrežjem, vedno znova dodaja nove možnosti. Nova različica Messengerja za operacijski sistem Windows 10 pa uporabnikom ponuja celo možnost brezplačnega opravljanja tako zvočnih kot video pogovorov. To pomeni, da za opravljanje klicev in video pogovorov ni več treba odpirati spletnega brskalnika. Facebook Messenger lahko seveda uporabljate tudi na pametnih telefonih in tablicah. Aplikacija je na voljo na povezavi <http://bit.ly/FB-Messenger-RN>.

LINE

Japonska aplikacija za pošiljanje sporočil in opravljanje klicev Line, na račun svoje vsestranske in preproste uporabe ter brezplačnosti, iz dneva v dan pridobiva nove uporabnike. Zaradi tega ne preseneča, da je priljubljena mobilna programska oprema na spletnem portalu Google Play zabeležila že več kot 500 milijonov prenosov, na voljo pa je tudi za Apple telefone in tablice. Aplikacijo za Google dobite na povezavi <http://bit.ly/LINE-RN>.

Hangouts

Googlova spletna klepetalnica Hangouts je med uporabniki vse bolj priljubljena, saj omogoča brezplačne klice in videokonference. Na voljo je tako za mobilne naprave Android kot iOS ter kot dodatek za spletni brskalnik Google Chrome. Na voljo je na povezavi <http://bit.ly/Hangouts-RN>.

KakaoTalk

KakaoTalk je zanimiva aplikacija za neposredno sporočanje, ki omogoča tudi opravljanje brezplačnih klicev. Poleg tega je aplikacija konstantno deležna nenehnih izboljšav, zaradi česar se zanjo odloča vse več uporabnikov. KakaoTalk po mnenju poznavalcev ponuja enega najbolj kakovostnih načinov pogovora preko spleta, aplikacijo pa lahko uporabljate celo na pametnih ročnih urah, ki temeljijo na platformi Android Wear. KakaoTalk je dosegljiv na spletnem naslovu <http://bit.ly/KakaoTalk-RN>.

Maaii

Maaii je še ena od cenovno ugodnih platform za sporočanje, ki ne razočara. Z njo lahko brezplačno opravljate pogovore z vsemi, ki jo imajo nameščeno. Poleg tega Maaii omogoča poceni klice v fiksna in mobilna omrežja, kar jo zagotovo naredi še bolj zanimivo. V njej najdete celo možnost pošiljanja kratkih sporočil SMS, pri čemer je uporaba aplikacije nadvse enostavna. Prenesete si jo lahko z obiskom spletnega naslova <http://bit.ly/Maaii-RN>.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: Vid pri športu

Avtor: Robert Andrasec

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Vid je čutilo, ki nam omogoča stik s svetom. Neverjetna količina podatkov, ki jih sprejemamo, potuje mimo nas in z nami praktično na vsakem koraku našega življenja.

Ali nam je pravzaprav olajšano bivanje ali samo premikanje s časom in v času, je vprašanje, ki ga poskušamo razumeti in iskati odgovore v raziskavah, študijah in tezah o vidu.

Olimp je bilo prvo prizorišče najprestižnejšega tekmovanja, in tudi danes je tako. Uvrstitev športnikov na olimpijado je vrh njihove kariere, za njimi je leta dolga pot, vsakodnevni treningi, tekmovanja, testiranja.

Športni vid je novodobni izraz in nam navadnim ljudem, ki se nikoli nismo ukvarjali z vidom, v navadni interpretaciji in uporabi besedne zloženke; "športni vid" ne pomeni nič posebnega. Nobene delitve na skupine ljudi z boljšim ali slabšim vidom, prav tako ga ne poznamo v klinični definiciji ali delitvi, vsi pa si predstavljamo kaj športni vid je in interpretiramo definicijo, kakor vemo in znamo. Športniki so ljudje, ki jih odlikuje posebna disciplina, volja in moč. Sposobnost premagovati sebe, se gnati do svojih meja in preko človeških sposobnostih, premikati meje ter premagovati druge. Je to sploh mogoče? Genetika športu narekuje tekmovalnost, zmage in poraze.

Športni vid obravnavamo kot normo, ki športnikom omogoča vpogled v najvišje sfere njihovih sposobnosti. Visoko razvit športni vid omogoča športnikom konkurenčno prednost in lahko jo definiramo in obravnavamo kot najvišjo mejno sposobnost športnika. Šport je izziv, tekmovalnost, strast, šport smo ljudje. Lahko si predstavljamo, kaj vse smo ljudje pripravljeni storiti za zmago, za prestol, za vrh. Gledamo z očmi, in več kot vidimo, bližje smo zmagi. Razvoj športnega vida nas približa najboljšim in naredi konkurenčne.

Kako pomemben je vid pri športu, govori naslednja izjava enega najboljših nogometašev vseh časov Brazilca Ronalda, takrat igralca nogometnega kluba Barcelone po zadetku zmagovitega gola leta 1996 proti Composteli.

Ronaldo je bil v tem obdobju absolutno neustavljiv in ravno ob tem zadetku se je lahko videlo razkošje njegovega talenta, moč, hitrost, iznajdljivost in tehnika. Od zadetka, o katerem je govoril ves svet in se je zgodil pred dvajsetimi leti, je takrat Ronaldo odkril detajl, ki je preusmeril pozornost na to dimenzijo njegove kvalitete in načina treninga.

Citiram, Ronaldo 1996: "Da bi bili sposobni zabiti tak gol, morate imeti odličen periferni vid, saj vam nasprotnik ne dovoli dovolj časa za razmišljanje."

Ta izjava je takrat odprla novo poglavje v razvoju treninga nogometašev. Nobena skrivnost ni, da je danes, dvajset let po tej izjavi trening perifernega vida sestavni del treninga športnega vida nogometašev in tudi ostalih športnikov.

Pregled vida pri športnikih in meritve

Pregled vida športnika ima kar nekaj posebnosti, saj je narava obiska, način pregleda in testiranja prilagojena in razdeljena na bazični del pregleda, ki je enak tistemu, ki ga optometrist izvaja pri vsakdanjih pregledih vida, (nešportniki) dopolnjen s specifičnimi testirani športnega vida. Informacije in podatki so lahko tudi osnova za kasnejši trening športnega vida. Rezultati, ki jih dobimo, morajo biti merljivi in primerljivi, saj so le v tej obliki uporabni in le tako lahko sledimo napredku in razvoju športnega vida.

Kot posebna vprašanja, ki dopolnjujejo splošna vprašanja pri postavljanju anamneze, so vprašanja, ki se nanašajo na aktivnosti v športu, način treninga, pričakovanja, dosedanje treninge o izboljšanju vida, pričakovanja in ambicije ter vizijo športnika.

Zelo dobro in motivirajoče za športnika samega je, da se zaveda, da se rezultati v športu pričnejo od glave navzdol, torej od vida, in šele nato razvoj motorike in telesa.

Znano je, da športniki poročajo pogosteje o težavah vida, kot športno neaktivni ljudje. To je posledica samega dejstva, da je vid kot čutilo tudi sistemsko povezan z vsemi biološkimi in kemičnimi procesi v človeškem organizmu. Pri športu je bolj obremenjen celoten organizem in s tem tudi funkcija vida. Priporočljivo je in mnogi strokovnjaki (optometristi) na klinikah, ki se ukvarjajo s športnim vidom, imajo že narejene usmerjene vprašalnike, ki bodo med samim pregledom v veliko pomoč. Prav tako nam taki vprašalniki ponujajo boljše rezultate, saj se nekatera vprašanja ne navezujejo na vid sam, temveč tudi na uspešnost, torej rezultate športnika, ki optometristu ponuja tudi delni vpogled v psihologijo športnika.

Zdravstveno stanje oči

Popolna ocena stanja oči je obvezen del vrednotenja športnega vida, ki običajno vključuje oceno zunanjih adneksov, pregled prednjega očesnega segmenta z biomikroskopom, delovanje zenic, očesni tlak ter posteriorni segment.

Kakršno koli nepravilnost ali že sum je treba v celoti zaznamovati, vnesti v kartoteko in po potrebi fotografirati, saj lahko le tako sledimo potencialni anomaliji in obravnavamo stanje oči kot ustrezno zaščito za nadaljnji razvoj športnega vida.

Testiranje vida športnika se prične z anamnezo, kot pričetek zbiranja podatkov o športnikovem splošnem zdravstvenem stanju, njegovih navadah, načinu življenja, zgodovini družinskih bolezni in vzrok obiska so splošne informacije, ki jih mora optometrist imeti pred pričetkom pregleda vida.

Postavljanje vprašanj mora biti smiselno za športnika.

- Ali imate občutek, da vid ogroža vašo športno uspešnost?
- Ali opazate nedoslednost med vašo igro/tekmovanjem in kdaj se dogodek pripeti?
- Ste nepričakovano reakcijo ali situacijo opazili zgodaj ali pozno v tekmovanju?
- Ste nedoslednost v vaši igri opazili v kritični situaciji igre?
- Ali opazate izgubo koncentracije v vaši igri?
- Ali ste opazili preobčutljivost določenih svetlobnih pogojev oziroma pretirano bleščanje?

Pregled vida se nadaljuje s testom vidne ostrine, ki je osnova za oceno in obdelavo vida športnika. Raziskave kažejo, da je približno 20 % športnikov, ki so nepravilni in nosijo optične pripomočke (očala, kontaktne leče) prekorigiranih ali podkorigiranih. Koliko to vpliva na točnost sprejema informacij in posledično na hitrost v odločanju športnika si lahko predstavljamo. Pri pregledu vida športnika se upoštevajo tudi vsi ostali vidiki vida, torej vidna ostrina (testiranja na daljavo in bližino), statična in dinamična vidna ostrina, periferni vid, vidno polje, kontrastni vid in vse stopnje binokularnega vida, globinska presoja in delovanje očesne motorike.

Kako pomembne so posamezne sestavine vida, ki nam omogočajo optimalen sprejem informacij iz okolja in igrišča, nam nakazujejo že sami rekviziti, ki športnikom omogočajo in olajšajo vso to zmedo informacij selekcionirati in izločiti. Nikakršno naključje ni, da je žogica za golf bele barve na zeleni podlagi, saj je tu dosežena največja stopnja nivoja kontrasta, enako situacijo srečamo tudi pri tenisu, kjer je žogica bele barve in velikokrat doseže hitrost preko 120 km/h, kot dodatne motnje pri vidu športnika pa si lahko predstavljamo še bleščanje ali pa prehod iz senčnega dela terena na sončni del (npr. pri smučanju).

Hitrost zaznavanja informacij

Sposobnost in hitrost obdelave vizualnih informacij je bistvenega pomena v akcijskih športih. Športniki morajo med samo akcijo hitro analizirati časovne in prostorske informacije ter izvesti natančne odločitve glede na odzivno uspešnost. Hitrost obdelave lahko merijo psihofizično in ga imenujemo kontrolni čas kognitivne obdelave vizualnih informacij.

Sposobnost za hitro obdelavo vizualnih informacij je bistven element za doseganje uspeha v hitro akcijskih športih. Športniki morajo v danih razmerah analizirati razpoložljive časovne in prostorske informacije razmeroma hitro ter izvesti natančne odločitve glede na zahteve akcije.

Trening športnega vida in naprave: aparature so večinoma na videz primitivne, preproste, nobene visoke nano-tehnologije, vseeno pa zelo uporabne. Tako npr. kot osnovo za nadaljnji trening poleg statične vidne ostrine (SVA) testiramo in kasneje urimo tudi dinamično vidni ostrino (DVA), ki pa se trenira z enakim tipom in velikostjo

črk, le da so te obračajo na krožni površini. Vergenčne funkcije - obračanje očesnega para navznoter in navzven - se vadi na način, da predmet približujemo in oddaljujemo na razdalji 50 cm ali manj. Naprava, ki jo imenujemo sakadni fiksator, nam omogoča razvoj hitrejšega odziva motoričnih funkcij, je podobna tarči pri streljanju z lokom, le da so na njej posejane lučke, ki se naključno prižigajo, športnik pa na odzivniku pritiska in zasleduje te lučke (vizualne informacije).

Naprava, ki je najbolj podobna maski za potapljanje in na enak način se tudi nastavi na obraz, je pripomoček za trening dinamičnega vida. Na prednjem delu ali steklu je prikazovalnik, ki prikazuje različne informacije, ki iz periferije proti notranjosti, torej centru vidnega polja brez pravila po času in velikosti informacij naključno prikazuje ponavadi leteče krogle, ki so, kot sem že omenil, različne velikosti, barve in hitrosti. Vaje potekajo največ 15 minut, vendar je napredek viden že po nekaj treningih. Preizkusi so pokazali, da je odzivnost motoričnih funkcij in napredek le-teh v času izredno hiter, vendar pa je treba vaje ponavljati, tako kot treninge fizičnih veščin.

Oko obrača le šest mišic in pa seveda del možganov, kjer se procesira in odloča. Vse to bi bilo zelo enostavno, če športnik za odločitve ne bi imel samo nekaj milisekund časa.

Vid, torej vid športnika, in obravnava le-tega, je ključnega pomena, zanimivo pa je, da smo ga začeli obravnavati tako pozno, ko vendar predstavlja pomembno interdisciplino znotraj priprav in treninga športnika. Vid športnika ni del strojne opreme, ampak posledica urjenja celotnega ustroja človeškega telesa, ki je izpopolnjen stroj, sam športni vid pa konkurenčna prednost v borbi za zmago kariere.

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Izšel je Windows 10 Creators update, novi Android 8 O, Tapin radio dobil prevod v slovenščino, možnost izboljšanja kakovosti klicev v Skypu

Avtor in sodelavec: Jure Srebrovič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Izšel je Windows 10 Creators update

V torek 11.4.2017 so pri Microsoftu izdali večjo nadgradnjo Windowsa 10, imenovano Windows 10 Creators update. Posodobitev prinaša: orodja za ustvarjanje vsebine 3D, izboljšave varnosti, urejanja zavihkov in bralni način v brskalniku Edge, igričarski način, ki je konkurent storitvi Twitch, izboljšave pri navidezni pomočnici Cortani, podporo za glasbeni kodek Dolby Atmos in še nekaj malenkosti. Novost, ki pa bo najbolj uporabna ravno za slepe uporabnike, pa je ta, da v posodobitvi Creators update med namestitvijo Windowsa lahko aktiviramo Microsoft Narrator, ki nas spremlja med samo namestitvijo sistema. Torej! Vsi uporabniki, ki boste na DVD-ju ali trdem disku imeli namestitveni paket Windows 10 Creators update, lahko s pritiskom na Alt Enter omogočite glasovno podporo Narrator in tako sami namestite Windows. To je nekaj, na kar smo uporabniki čakali leta in leta.

Microsoft nadgradnjo uvaja postopno, zato ni nujno, da boste posodobitev v razdelku posodobitve dobili takoj. Nadgradnja bo trajala kar nekaj časa, saj paket za posodabljanje ni majhen. Posodobitev bo tako ali tako slej kot prej potrebno namestiti, saj Microsoft ne dopušča več, da na računalniku ne bi imeli posodobljene različice sistema. Za možnost, da lahko tudi sami sprožimo namestitev, pa so se odločili zato, ker je ob lanski posodobitvi trajalo precej časa, preden so vsi uporabniki dobili posodobljeno različico Windowsa. Od konca aprila pa je nadgradnja na voljo tudi za telefone s sistemom Windows, nekoč poznanim kot Windows Phone.

Vir: <http://tehozvezdje.si/windows-10-creators-update-je-ze-na-voljo-za-namestitev/>

Prihaja novi Android 8 O

Predvidoma do jeseni, najbrž že v septembru, bo izšla nova različica telefonskega sistema Android 8 O. Kadar prihaja nov operacijski sistem, sta ponavadi prva in druga razvijalska različica (Developer Preview) najbolj nabiti z novimi funkcijami. Nadaljnja predogleda (tretji je predviden za sredino junija 2017, četrti pa predvidoma en mesec pozneje) in potem končna različica, pa prinašajo le nekaj pomembnih novosti. Na spletnem portalu Android ugotavljajo tudi, da obenem marsikatera funkcija iz prvega in drugega razvojnega predogleda izgine, ko razvijalci ugotovijo, kaj je v razpoložljivem času izvedljivo, in ko postavijo svoje prioritete. Pravi trenutek za predstavitev teh novosti je bila Googlova I/O konferenca, kjer prvi mož Googlea

Sundar Pichai ni pozabil omeniti, da je število mesečno dejavnih uporabnikov operacijskega sistema Android preseгло dve milijardi in da imajo v svoji hiši še šest omrežij in storitev z več kot milijardo uporabnikov. To so: Gmail, Chrome, YouTube, Google Maps, Google Search in Google. Pichai je novosti osme velike različice operacijskega sistema povzel na štiri področja: avtonomnost akumulatorja, varnost ter stabilnost in hitrost delovanja. Napovedani poudarki sistema so: okrepljena varnost aplikacij, saj bo Google Play Protect uporabnike obveščal, kdaj je Google nazadnje varnostno pregledal neko aplikacijo, in ali so pri tem bile ugotovljene kakršnekoli posebnosti. Ta funkcija je postala pomembna zato, ker so se v Googlovo tržnico vendarle uspele pritihotapiti tudi zlonamerne aplikacije. Pri Googlu sporočajo, da so varnostni pregled izvajali že zdaj, vendar bomo uporabniki v osmi različici Androida o tem bolje obveščeni. Hkrati bo sistem zahteval dodatno dovoljenje, če bomo skušali namestiti aplikacijo, ki ne izvira iz Googlove tržnice. Druga večja novost bodo pohitritve ob manjši porabi energije. Vseh sistemskih izboljšav Androida O ne bomo zaznali neposredno znotraj uporabniškega vmesnika, a jih bomo še kako veseli, ker bo naprava hitrejša, mi pa bomo manj pogosto morali polniti svoje mobilnike. Zagon operacijskega sistema in posledično aplikacij bo, vsaj na napravah Pixel, ki so jih intenzivno preizkusili, tudi do dvakrat hitrejši. Delovanje aplikacij v ozadju bo časovno omejeno, kar bo zmanjšalo porabo energije in povečalo trajanje avtonomije baterije. Tretja taka novost bo pametnejša izbira besedil. Izbira besedila bo prepoznala, kdaj gre za telefonske številke ali naslove, in bo samodejno ponudila pripadajočo aplikacijo, ki ta podatek lahko koristi. Spremenjen bo tudi način prikaza obvestil (notifikacij): aplikacije z obvestili bodo opremljene z značko (badge). Tako bo uporaben prikaz, ki ga poznamo iz nadomestnih zagonskih programov (Launcher) postala (končno) del temeljnega operacijskega sistema Android. Dodane so tudi nove možnosti dejanj po pregledu posamezne notifikacije. Največ sprememb v podobi uporabniškega vmesnika pa bo v izbirniku za nastavitve, za katerega verjamejo, da bo zdaj še preglednejši potem, ko se navadimo, da nekatere možnosti ne bodo več tam, kjer smo jih zdaj vajeni. Krovne kategorije so na novo urejene in poimenovane. Pri Googlu pravijo, da natančneje sledijo uporabniškemu vzorcem uporabe. Zanimiva novost je tudi slika v sliki, kar poznamo na pametnih televizorjih in v sistemu IOS. Lahko bomo, denimo, v majhnem oknu gledali pretočni video, medtem ko v velikem oknu delamo nekaj drugega. Med novostmi, ki jih obljublja Android O, je tudi natančnejše poročanje o varnostnih pregledih aplikacij, ki jih Google opravlja v svoji spletni tržnici Google Play. Preizkusna različica Androida O bo sprva na voljo le za nekatere modele pametnih telefonov Nexus in Pixel. Preden pa se za to odločite, dobro premislite. Če boste namreč ugotovili, da razvojna osmica ni za vas, in boste želeli ponovno namestiti zadnjo uradno različico Nougata, to je Android 7, nameščenih aplikacij in svojih podatkov ne boste mogli ohraniti, temveč boste morali vse namestiti od začetka. Nova različica sistema Android bo predvidoma na voljo v jeseni, morda že v prvih dneh septembra. Ni pa še znano, katere naprave bodo nadgradnjo podpirale, kot tudi ne, kdaj ga bodo nove naprave imele nameščenega že ob nakupu.

Vir: <http://siol.net/digisvet/novice/>

Tapin radio dobil prevod v slovenščino

Mnogi izmed vas verjetno poznate program Tapin radio, s katerim lahko poslušate radijske programe, iz njih snemate in brskate po radijskih postajah z vsega sveta. Aplikacija bo od nove različice dalje na voljo tudi v slovenščini. Prevod sem osebno izdelal in ga poslal razvijalcem programa, ki ga bodo vključili v zadnjo različico programa. Za prenos aktualne verzije sledite spodnji povezavi:

<http://www.raimersoft.com/tapinradio.aspx>

Na voljo možnost izboljšanja kakovosti klicev v Skypu

V prejšnji izdaji Rikossa smo že pisali o tem, da so pri Skypu spremenili zvočni kodek za klice in tako poslabšali kakovost zvoka ter onemogočili slepim in slabovidnim neposredno medsebojno pomoč. Zdaj je tukaj rešitev.

Skype od različice 7.33 dalje omogoča, da med klicem s sogovornikom obiščemo meni Pokliči, ter izberemo možnost Skupna raba zvoka sistema. Od zdaj naprej bo naš sogovornik slišal tudi naš bralnik zaslona, oziroma vse, kar bo naš računalnik proizvedel. Druga, meni ljubša možnost, ki omogoči tudi bolj kakovostno zvočno sliko pogovora, pa je, da v namestitveni mapi Skype, ki se običajno nahaja na disku c, programske datoteke ali z dodatkom x86 (odvisno od Windowsa), Skype, Phone poiščemo datoteko RtmCodecs.dll in ji pripišemo končnico old tako, da dobimo ime: RtmCodecs.old.dll. Skype ponovno zaženemo in spet lahko uživamo v odlični kakovosti. Treba je omeniti, da boste datoteko brez končnice old morali vedno, ko boste Skype posodobili, zbrisati, pri čemer med brisanjem datoteke Skype ne bo smel teči. Ob zagonu programa pa vas bo opozarjalo, da je nekaj narobe. Ampak pri tem opozorilu izberemo samo Prekliči in je zadeva do vnovičnega zagona rešena. Odlično pri tem popravku je, da zadošča, če ga izvede samo eden in imata oba odličen zvok.

Vir: <https://community.skype.com/>

[Na vrh](#)

© 2002-2017, Uredništvo Rikoss, Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije